

Cultura

AVUI

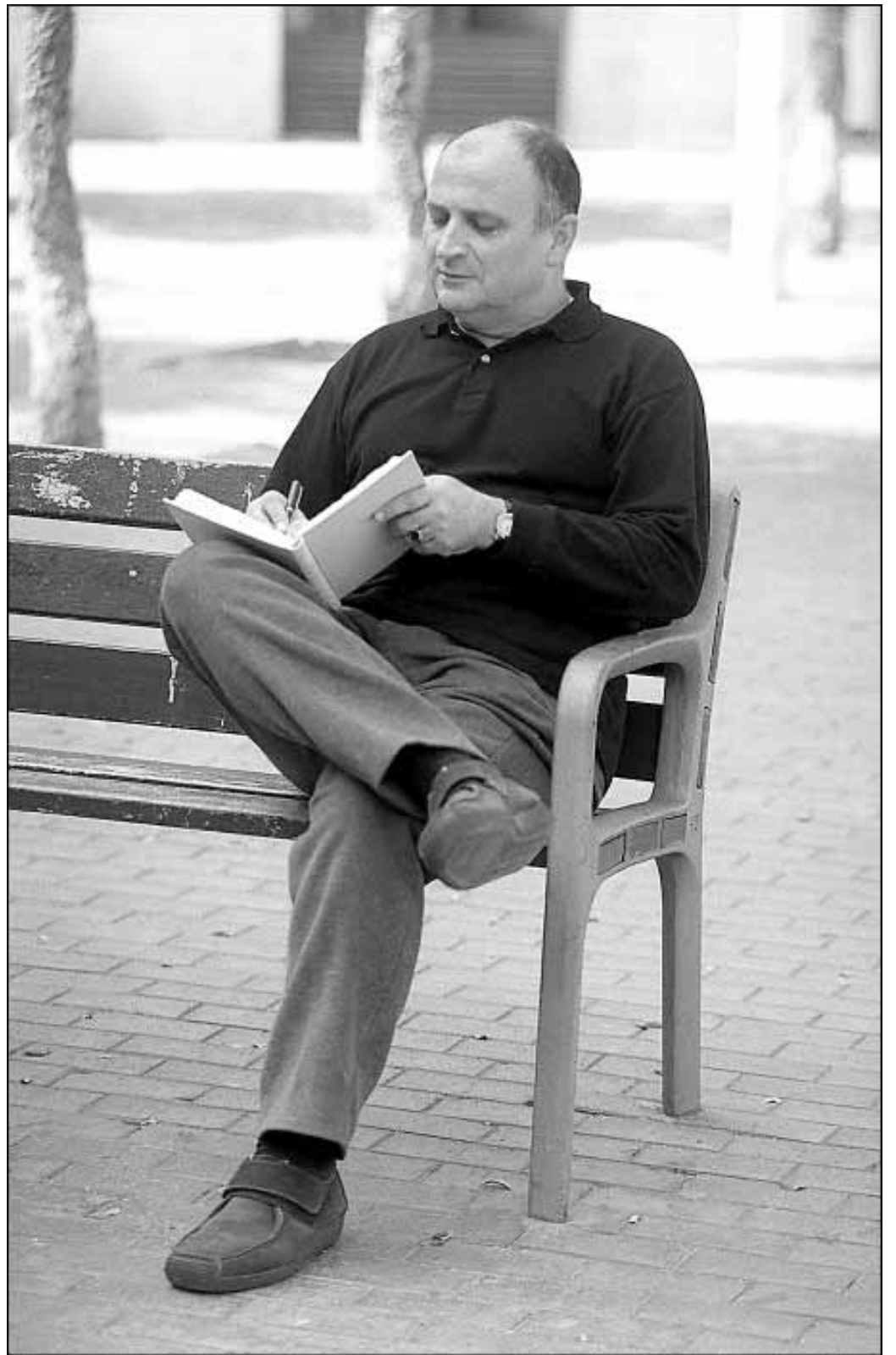
Dijous, 5 de juliol del 2001

Biel Mesquida:

“La llengua catalana està bruta, estripada, ocupada, feta malbé”

EVA PIQUER

L'últim llibre de Biel Mesquida, 'T'estim a tu' (Empúries), aplega articles publicats en premsa durant els últims tres anys. Des de la mateixa Mallorca que ell dinamita en els seus textos, l'autor ha respost per escrit a les preguntes que li vam enviar per correu electrònic. Les paraules de Biel Mesquida ens arriben sense passar pel sedàs periodístic propi de les entrevistes cara a cara. Hi diu tot el que vol, tal com ell vol dir-ho

JOSEP LOSADA

SUMARI

La literatura hispanoamericana

IV

Us oferim la primera part d'un reportatge (la segona la publicarem dijous vinent) que fa una repassada exhaustiva a les moltíssimes obres d'autors hispanoamericans que han arribat a les nostres llibreries en els últims tres anys.

La joventut alemanya d'Ernst Toller

X

Edicions del 1984 ha publicat 'Una joventut a Alemanya', d'Ernst Toller, traduïda per Artur Quintana. La novel·la ens parla sobretot de la fe i les esperances de persones que miren d'analitzar el temps de terribles incerteses que els ha tocat viure.

Les cases més impròpies al Macba

XVIII

Fins al 7 d'octubre podem visitar l'exposició 'Cases im-pròpies' al Museu d'Art Contemporani de Barcelona, formada per projectes arquitectònics (maquetes, diapositives i prototipus) que plantegen alternatives a l'estandardització de la vivenda.

ENTREVISTA

Biel Mesquida

Narrador i poeta

E.P. El llibre recull articles publicats al 'Diario de Mallorca', però són peces ben literàries. ¿En quin sentit estan condicionades pel seu origen periodístic?

B.M. Estan –volgudament– condicionades per ser textos fets per a un diari literalment i en tots els sentits. Cadascun dels llocs on faig les meves pintades marca l'escriptor, o sia, la seva pràctica (la tria, l'arquitectura i la construcció de les paraules, per dir tres maneres de fer del mestre d'obres de la lletra, van lligades amb una disciplina d'espai i de temps provocada pel suport: no és el mateix fer uns grafitis al ciment d'un hotel nou, uns versos a una plaqueta o un article a la pàgina d'un diari). Aquests diferents llocs marquen les intencions i les intensitats d'aquell que confegeix paraules respecte al llegidor (el llegidor com a catalitzador de les secrecions i els ardors de l'escriptor). Que quedi ben clar i senzill que sempre he sabut que la literatura bona, la literatura, es podia trobar en tots els llenguatges perquè precisament aquest és per a mi el cervell de la seva definició primera de text literari: un llenguatge que travessa tots els llenguatges. I tots aquests llenguatges són la seva pedrera, el seu filó, la matèria viva d'on crea vida. I els meus mestres més savis i més seductors –els que sintetitzen millor amb les idees literàries pròpies– m'ensenyaren que escriure a un diari era fer-ho a un lloc ple de limitacions i fronteres, en què la lletra agafava una tensió singular. Hi ha tants d'emperons en l'escriptura de diari (des de l'espai fins a la manca de temps, des de l'actualitat dominant fins al treball dominant) que aquestes mateixes coaccions es transformen en reptes que cal superar, en proves verbals que cal resoldre, en un treball constant amb la llengua per fugir de les rutines, dels llocs comuns i de l'encarcament. Escriure en la premsa com a manera de fertilitzar la llengua i carregar-la de processos vitals: escriure en la premsa com a manera de ser viu dins la tribu, de lluitar contra la mort en la lletra del diari i de diari. Potser la resposta sembla massa matisada emperò així m'han ensenyat a escriure Xènius i Ramon Barnils, Josep Pla i Joan de Sagarra, J.V. Foix i en Tià de la Real, Pere Gimferrer i El Mascler Ros, Blai Bonet i Nabòkov, Azorín i Larra, Josep Maria de Sagarra i Nadal Batle, Gaziell i Narcís Comadira, Paul Morand i Jordi Llovet, per anomenar alguns dels que tenc molt a prop per motius d'aprenentatge i per cultura primera. De tot això

“Tenim una política cultural de protecció dels aborígens”

► Biel Mesquida (Castelló de la Plana, 1947) ha tocat tots els gèneres, des de la narrativa breu (*Self-Service*, *El bell país on els homes desitgen els homes*, *Som l'altre*) fins a la novel·la (*L'adolescent de sal*, *Putà Marès* (Ahí), *Doi*, *Excelsior o el temps escrit*, *Vertígens*) passant per la poesia (*The blazing library*) i per la prosa no de ficció. Ha fet també de crític literari, cosa que li ha costat “situacions estúpides, incivilitzades”.

E.P. És possible ser un crític literari independent en aquest país?

B.M. Ser un crític lliure i independent és possible i és necessari més que mai en una literatura i una cultura catalanes que fan el bategot. Només si es produeixen les volcàniques sedassades que la crítica lliurepensadora i sàvia hauria de practicar hi pot haver adob a tantes de malalties i pestes com ens ataquen. Els dits crítics que estan venuts al servei del mercat, del comerç i de la manipulació de la literatura no són altra cosa que els cans de bou de les multinacionals de l'edició, que funcionen com a sistemes deshumanitzadors al servei de la dictadura econòmica produïda per la globalització i la marginació de la cultura entesa només com a fet decoratiu. La desolació és el fantasma que recorre la dita crítica de la majoria dels mitjans de comunicació que fan el joc al màrqueting dels interessos. Així contribueixen a fer créixer les ignoràncies i el patètic resclús de tanta lletra morta. La crítica universitària d'escriptors vius és quasi inexistent. I seria tan i tan necessària per a autors i lectors!

E.P. En ocasions anteriors s'ha mostrat molt crític amb el fet que la política cultural deixi de banda la traducció de literatura catalana. La situació continua igual?

B.M. Els governs catalans no exporten la literatura o ho fan de manera institucional, la qual cosa produeix la sensació de ser rates de laboratori institucional i pur testimoni d'una literatura que només serveix per als autòctons. Tenim una política cultural de protecció dels aborígens i no de presentació exterior, d'obertura i d'intercanvi. Tenim una cultura ressentida i només preocupada pels endemismes. Des de fora no ens veuen i els que ens pressenten (de pressentir) creuen que som supervivents d'un genocidi que escrivim i vivim en català per empenyar-los.

E.P. Tenim el país que ens mereixem?

B.M. Estimada entrevistadora, no creu que aquesta pregunta és rutinària i tòpica?

resulta que l'origen periodístic dels escrits de *T'estim a tu* ha estat un condicionament que m'ha fet escriure. I he tengut un diari que m'ha donat les llibertats i el suport.

E.P. Vostè diu que escriu per necessitat. Però això sembla incompatible amb els compromisos periodístics, que marquen una extensió concreta dels textos i t'obliguen a tenir-los enllestits tal dia i tal hora. ¿Tots els textos d'aquest llibre han nascut de la necessitat?

B.M. Absolutament tots han nascut de la necessitat, setmana rere setmana durant els tres darrers anys del segle XX, de contar històries reals en la darrera plana d'un diari local. Contar vol dir construir amb les eines de la literatura un quadre de paraules en què els problemes de l'actualitat es trunyellen amb les creacions dels humans. Les visions dels successos quotidians es conjuguen amb les perversions malignes per aconseguir un escrit que, des de l'inacabable mirador de l'indirecte, concentra els batecs d'un temps. I el fet de trobar-se a la darrera plana d'un diari vol dir que primer de tot faig l'escrit per als meus contemporanis i segon de tot per als lectors del futur. Una de les forces cap on escric és la de la duració: fer un monument de mots que lluiti contra els temps: contra l'oblit, que pugui tocar amb les lletres uns lectors futurs i els faci sentir i el faci enramar. Dues limitacions d'escriure en un diari, l'extensió del text i l'obligació de lliurar-lo en una data determinada, són una forma d'esmolat les meves idees i convertir-les en les paraules més exactes possibles per aconseguir un festival d'afectes i efectes per al llegidor sense cap defecte. En tres anys han sortit peces defectuoses i textos oblidables que són el tribut que cal pagar per fer feina en aquestes condicions o per tenir un dia de feina particularment desafortunat. Crec en una ètica de l'escriure: l'escriptor hauria de ser com un neurocirurgià o un enginyer de seguretat aeronàutica: si s'equivoquen, el pacient pot morir o l'avió caure. Perquè l'escriptor sap que la lletra, de vegades, també i tan bé mata.

E.P. Són peces combatives contra els problemes de la societat mallorquina. ¿La ficció és útil per posar en crisi la realitat?

B.M. Quan era molt jove i absolutament rimbaudià (canviar la literatura com a manera de canviar la societat i de canviar la vida), pensava que la literatura era un cervelltrèmol tan potent i tan electrificant que podia catalitzar processos que posassin en crisi els individus lectors i, d'aquesta manera, lector més lector, una part de la societat fos discernida, sedassada i posada en crisi. Ara, i amb una experiència llarga i meditada, crec que la literatura pot estamenejar el lector, fer-li funcionar els cinc i mil sentits, dur-lo a llocs inconeguts o mostrar-li tot quant no veia en els coneguts: canviar-li la vida. Aquesta sí que crec que és una de les energies saludables de la literatura: vivificar el lector, fer-lo pensar, fertilitzar-lo, fer-li companyia i sembrar-li planters de verda vida. Deixondir el lector com a manera de despertar la societat?

E.P. Ataca Mallorca des de dintre. Em fa l'efecte que, en el fons, en aquests textos hi ha més amor que autoodi cap a l'illa. M'equivoco?

B.M. Atacar Mallorca? Mentida! Dinamit Mallorca, la faig volar –dins aquesta relació sadomasoquista que és l'amor vertader– en un conjunt de fragments verbals, en una mala fi de teselles d'un mosaic fet de mots, en una simfonia de miradors de lletra que volen mostrar –d'aquesta manera indirecta que és la gran energia sàvia de la literatura– un més enllà de qualsevol ideologia, un més enllà de qualsevol sermó, un més enllà de qualsevol mirall: el panorama esmicolat, múltiple, bell i terrible d'un món local i rodó dels tres darrers anys del segle XX. I que aquesta lletra local, perquè és de bon de veres, vull que pugui tocar qualsevol llegidor del planeta.

E.P. No és la primera vegada que adopta un to de denúncia cap a la societat mallorquina. Suposo que tampoc no serà l'última...

B.M. Escric des d'on som i triï l'univers de les meves proses en el Parc Temàtic de la Mallorca que m'envolta. És intencionat el redol on succeïen coses en els meus escrits. Per a la seva concepció he utilitzat el cinc sentits per amarar-me de les notícies, fets, successos... que passen cada dia i cada nit i d'aquesta feina en surten els ulls de les contarelles. *T'estim a tu* seria com si hagués convertit Mallorca en una bola de discoteca feta de bocinets de mirall que reflecteixen mil i un mons en un món. Si aquests enlluernaments mostren fets malignes, amors i desamors apassionats, morts de tota casta i

► ► ►

“Tots els textos de *T'estim a tu* han nascut de la necessitat, setmana rere setmana”

“Atacar Mallorca? Mentida! Dinamit Mallorca, la faig volar”

ENTREVISTA

Biel Mesquida

Narrador i poeta

► ► ►

intrigues aventureres sens fi és perquè tot això és així, em toca i em commou. El Parc Temàtic de Mallorca és ara mateix un laboratori literari engrescador i excitant: des del turisme de masses fins a les xarxes del narcotràfic, des de la invasió alemanya fins a la dels immigrants sense papers, des dels milionaris de la jet fins als assassins a sou, des dels indígenes botifarres, hotelers, constructors fins als residents i visitants cosmopolites, pertot hi ha tita.

E.P. Tots els textos, així com el títol del llibre, estan escrits en segona persona. Per què?

B.M. A *Excelsior o el temps escrit* vaig començar la primera recerca sobre la narració en segona persona, que és un punt de vista ventafocs mal i poc usat en la nostra literatura. A *Vertigens* vaig continuar les meves exploracions sobre aquesta perspectiva formal. Com més la investigava més hi descobria possibilitats novelles i excitants d'escriure i descriure: aquest tu podia ser el narrador *deus ex machina*; podia ser un personatge amagat; podia ser un *alter ego* de l'escriptor; podia ser una manera de fer diàleg sense guions; podia ser el resultat d'una esquizofrènia o trencament entre autor i personatge... Per això vaig decidir que em passaria uns anys penjat en la segona persona. Ara, el 2001, quan acab de sortir d'aquesta experiència, crec que m'ha donat un mester personal i uns fruits íntims que es poden llegir a *T'estim a tu*. Al teler de la meva feina d'ara hi ha *Carnatge Hall*, que serà un text novel·lesc negre on faré servir també aquests i d'altres punts de vista. Tota la meva escriptura és experimental.

E.P. A qui fa referència el 'tu' del títol?

B.M. El tu del títol és polisèmic, polifònic, polièdric i gens polític.

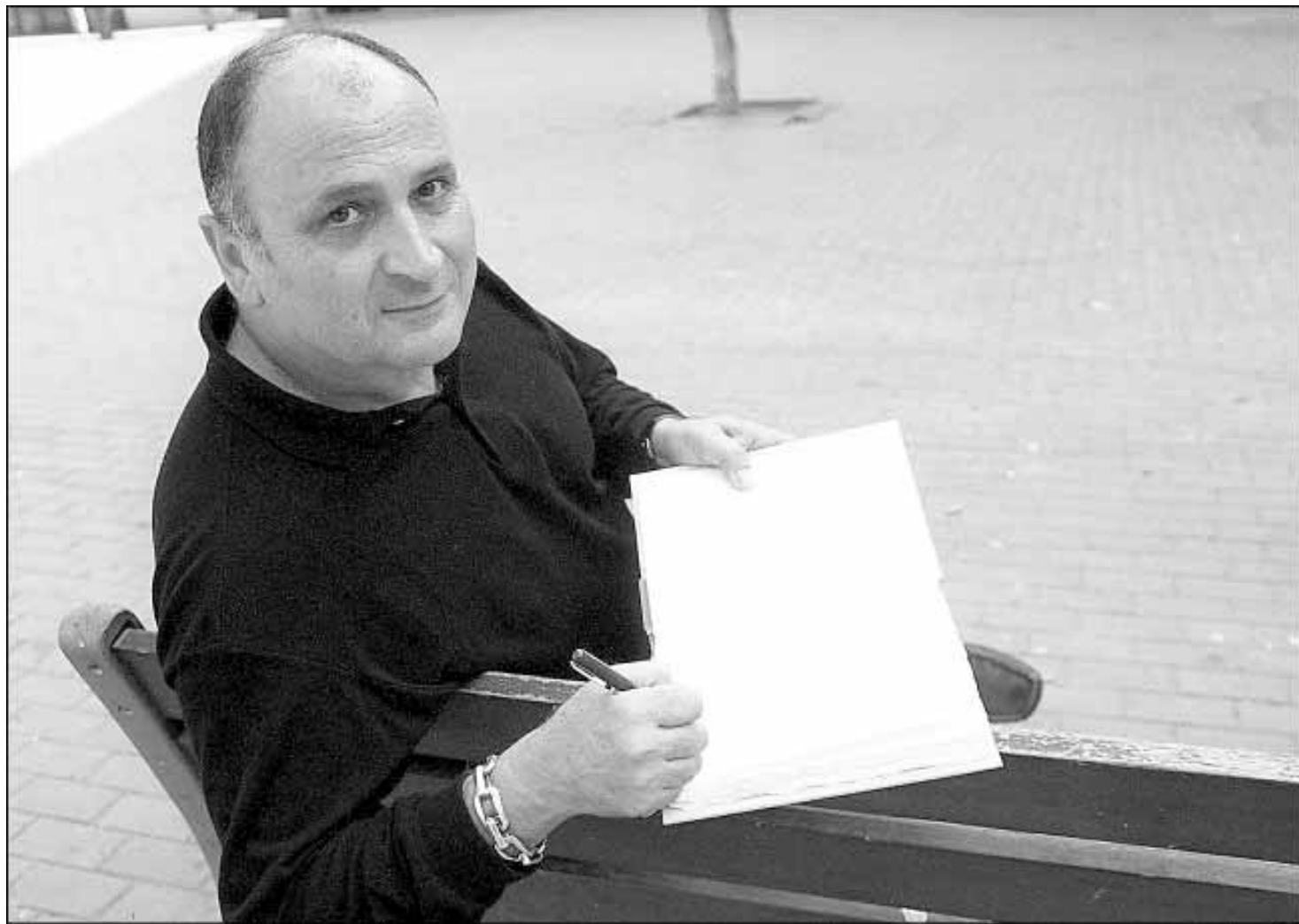
E.P. La seva és una prosa per ser escoltada. ¿És una musicalitat buscada?

B.M. No he escrit res mai que no hagi llegit i rellegit en veu alta durant el procés d'escriptura. O no és la música verbal condició alta del plaer de llegir? I el plaer de llegir no és la veritat de la literatura?

E.P. La seva manera d'escriure pot agradar més o menys, però diria que no deixa indiferent. Això deu ser l'objectiu de tot escriptor.

B.M. Una parella amiga meva s'ha separat. Una part m'ha confessat que l'altra ja li és indiferent. És la fi de l'amor. I tot escriptor es romp les xarxes neuronals del cervell perquè un lector estimi la seva lletra. L'estimi?

E.P. ¿Té la sensació d'haver trobat un estil propi?

JOSEP LOSADA

B.M. Sí.

E.P. "L'única veritat possible és la mentida". És una frase que apareix dues vegades en aquest llibre. Per què? ¿La literatura és veritat o mentida?

B.M. La literatura que venç el temps amb mentides, amb invencions, amb jocs de mots i amb les mil i una feines intel·ligents i dures de l'escriptor sempre és veritat. La veritat queda penjada damunt el temps com si fos un conte.

E.P. "La majoria d'humans no sabrien res d'ells mateixos ni del món si no fos que la literatura els ho ensenya". Segur? I què passa amb la majoria d'humans que no llegeixen?

B.M. Hi ha tants d'interrogants dins la matèria literària, hi ha tantes d'exploracions llengüeres cap a territoris humans insospitats i inacabables, hi ha tanta recerca del coneixement i del misteri a través dels mots, que el lector pot veure's des de molts de punts de vista, pot descobrir-se des de miradors insospitats, pot sentir coses que sense la lletra no hauria experimentat mai. La literatura fa sentiguera, fa intel·ligentera, ens fa més savis, i la saviesa és font de gust. Aquells que no llegeixen són com llenguabaldats. Escriure literatura bella en una pàgina de diari obre camps a gent a qui no se li ocreria mai llegir un llibre, entres dins molts més ulls que a d'un llibre.

E.P. ¿No trobar la forma és un suplici?

B.M. La forma és necessària per a tot. La forma és la idea,

la forma és la paraula, la forma és l'acció i la música i la tipografia i el planter viu de frases que informen el lector. El fons totsol, que deia mestre Valéry, no és més que una mala forma. No practic una relació de suplici amb l'escriptura. És un treball exacte que du feina però que funciona mogut pel gust. Podria dir d'una forma reductora i vertadera: Pas gust d'escriure.

E.P. "El poeta no para de tenir cura

de la llengua". ¿Vostè mima la llengua amb ànima de poeta?

B.M. La llengua és la segona ànima del poeta. La llengua catalana està bruta, estripada, ocupada, feta malbé. La meva feina és netejar-la, és ensenyar-la, és carregar-la, és saber-la. La llengua catalana sofreix mollor, corrupció i secretisme. La meva feina és tensar-la i repartir-la. La meva feina és aviciar-la. Fer de la llengua catalana vici nefand. Fa molts d'anys em digueren

que era un gra de pus dins la literatura catalana. Els grans de pus són la salut. Li ho dirà qualsevol metge.

E.P. Ha publicat més narrativa que poesia. Se sent més narrador que poeta?

B.M. Tota la meva feina literària, tot quant he escrit, té energia de ser poema. La divisió de gèneres no m'interessa ni com a excusa. Els gèneres, i no cal demanar cap aval teòric d'autorització, no existeixen. Els bells i vells noms de narració, conte, teatre, assaig... són senzillament formes.

E.P. "L'escriptor hauria d'evitar les proeses verbals: són com una vulgar exhibició de mister o miss músculs". Però no caure en la temptació de fer filigranes és difícil.

B.M. Escriure és una manera de viure proeses, la qual cosa no és el mateix que fer-les per escrit. Les proeses es practiquen en la recerca de la forma, en les estratègies per no caure en els llocs comuns, en les invencions, en els roboratoris, en les llicències, en totes les proves que cal vèncer per fer que la llengua feixista esdevengui terra lliure. Les filigranes que vostè assenjala com a parany les veig com un tòpic desfressat d'acrobàcia verbal. Jo no he de mester fer aquestes coses.

E.P. *L'adolecent de sal* continua sent, com vostè va dir una vegada, la seva carta de presentació mundial. ¿Li fa por no tornar a escriure mai més un llibre com aquell?

B.M. El que va escriure *L'adolecent de sal* ja és mort. El Biel Mesquida d'ara ha fet *T'estim a tu*.

"El 'tu' del títol és polisèmic, polifònic, polièdric i gens polític"

"Tota la meva feina literària, tot quant he escrit, té energia de ser poema"